

ΛΙΤΣ ΓΙΑΣΣΟΥ

Ο ΕΚΙΠΩΙΤΟΣ

ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

Μενελίκ Β' ὁ κατορθώσας τὴν ἐνότητα τῆς αἰθιοπικῆς αὐτοκρατορίας διὰ νικηφόρων ἐπιχειρήσεων ἐσωτερικῶν καὶ κατ' ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καθὼς καὶ διὰ στιβαρᾶς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ἀπέθανε τὸν Δεκ. 1916. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1907 ἤρχισε σωματικῶς καὶ πνευματικῶς καταρρέων. Εἰς τὰ 1908 προσεβλήθη ἀπὸ γενικὴν σχεδὸν παραλυσίαν. Τὴν ἀρχὴν ἐξήσκουν ἐν ὀνόματι του οἱ ἔμπιστοὶ του ὑπουργοὶ καὶ ἰδίως ἡ σύζυγός του Ταϊτοῦ, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1908 συνεκέντρωσεν εἰς χεῖράς της τὴν πᾶσαν ἀρχὴν. Ὁ Μενελίκ ἀπεσύρθη εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀνακτόρου του, ὅπου ὀλίγοι προσωπικοὶ φίλοι ἤμποροῦσαν νὰ τὸν πλησιάσουν. Μόλις διεπιστώθη ἡ πνευματικὴ του ἀνεπάρκεια ποικίλαι ραδιοουργίαι ἤρχισαν νὰ ἐξυφαίνωνται περὶ αὐτόν. Ὁ ρᾶς Μακόνεν, ἀπόγονος καὶ αὐτός, ὅπως ὁ Μενελίκ, τοῦ Σαλε Σαλασιε καὶ δεξιὰ του χεῖρ εἰς τὴν διοίκησιν, θεωρούμενος δὲ βέβαιος διάδοχος, ἀπέθανε. Τὸν Δεκ. 1910 ὁ Μενελίκ συνεκάλεσεν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του τοὺς ἀνωτάτους βαθμούχους καὶ ἀνεκήρυξε διάδοχόν του τὸν ἔγγονόν του *Λιτς Γιασσοῦ* (μικρὸν Ἰησοῦν) ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ ρᾶς Τασσάμα, ἀνδρὸς ἀπολύτως ἀφωσιωμένου καὶ ἀπηλλαγμένου προσωπικῆς φιλοδοξίας. Ὁ διάδοχος οὗτος εἶνε υἱὸς τῆς Βοῖδεζέρο Σόα Ἀρρεγέτ θυγατρὸς τοῦ

Μενελίκ ἐκ τῆς δευτέρας συζύγου του Βιεζέρο Ταϊτοῦ καὶ τοῦ ρὰς Μικαὲλ κληρονομικοῦ ἄρχοντος τῆς χώρας τῶν Οὐολλός, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶνε μουσουλμάνοι. Ὁ Μενελίκ τὸν εἶχε νικήσει καί, ἐφαρμοζῶν τὴν πολιτικὴν τῆς συνδιαλλαγῆς πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, τὸν ἐβάπτισε καὶ τοῦ ἔδωκε τὴν κόρην του, ἡ ὁποία ὅμως ἀπέθανε μὲν 14 ἐτῶν. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ δὲν εἶχε παραιτηθῆ ὁ Μενελίκ, ἦτο δὲ ἀνήλικος ἀκόμη ὁ διάδοχος, ἡ πραγματικὴ ἀρχὴ ἔμενεν εἰς χεῖρας τῆς Ταϊτοῦ. Αὕτη ἐγκαίρως εἶχε φρονίσει νὰ εὔρη στηρίγματα τῶν βλέψεών της διορίσασα διοικητὰς τῶν κυριωτέρων ἐπαρχιῶν ἰδικούς της συγγενεῖς. Αὐταρχικὴ καὶ τολμηρὰ δὲν ἐδίστασε ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Λιτζ Γιασσοῦ ὡς διαδόχου. Ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ εὐγενεῖς τῆς Σόας καὶ ὁ κλῆρος ἀπέκρουον τὸν πρίγκηπα, προτιμῶντες τὴν ἀγαπημένην κόρην τοῦ Μενελίκ, Βοϊζέρο Ζαοδιτοῦ, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν κρίσιν των, ἀντεπροσώπευε τὴν νομιμότητα τῆς διαδοχῆς. Καὶ εἶνε γεγονός ὅτι ὁ Μενελίκ τὴν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τῆς διαδοχῆς ἀφοῦ ἐστερήθη τῆς πνευματικῆς του διαυγείας. Ἦτο προφανὲς λοιπὸν ὅτι μὲ τὸν ἐπικείμενον θάνατον τοῦ Μενελίκ, ἡ ἀνοδος τοῦ Λιτζ Γιασσοῦ εἰς τὸν θρόνον θὰ ἔδιδε τὸ σύνθημα εἰς ἀνατορικὰς ταραχάς. Ἡ Ταϊτοῦ εἶχε μὲ τὸ μέρος της τοὺς νομιμόφρονας καὶ τὸν πανίσχυρον ἐκκλησιαστικὸν κλῆρον, εἰς ἐπίμετρον δὲ ὁ Λιτζ Γιασσοῦ ἦτο υἱὸς ἐκχριστιανίσαντος ὀφίμως μουσουλμάνου. Ὁ Μικαὲλ κατῶρθωσε, παρὰ τὴν ἀντίπραξιν πολλῶν μεγιστάνων, νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Μενελίκ καὶ ἐπωφεληθῆς τῆς καταλλήλου στιγμῆς νὰ ὑπαγορεύσῃ εἰς τὸν ἡμίπληκτον αὐτοκράτορα τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ υἱοῦ του. Ἦτο ὅμως τὸ κῦρος τοῦ ἀσθενοῦς τόσον ἰσχυρὸν ὥστε οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ κινήθῃ.

Εἰς τὰ 1910 ὁ Μενελίκ περιῆλθεν εἰς κῶμα ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἦτο ἐντελῶς ἀνίκανος νὰ ἐννοήσῃ τί συνέβαινε τριγύρω του. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Λιτζ Γιασσοῦ, ὀλιγάριθμοι ἀλλὰ τολμηροί, ἐπωφελήθησαν καὶ ἐν δεδομένῃ στιγμῇ ὀργανώσαντες πραξικώπημα, κατέλαβον τὸ ἀνάκτορον καὶ συγχρόνως τὴν Ταϊτοῦ καὶ τὴν Ζαοδιτοῦ τὰς ἐνέκλεισαν εἰς τὸ

διαμέρισμα ὅπου ἔσβυνεν ὁ γέρον αὐτοκράτωρ ἤδη περιπεσών καὶ εἰς ἀφασίαν, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ περιορίσουν τὴν δρᾶσίν των εἰς τὴν νοσηλείαν τοῦ ἀσθενοῦς.

Συνεπεία τοῦ κινήματος τούτου, πολλοὶ μεγάλοι βαθμοῦχοι, διὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἀποδοκιμασίαν των, ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ φέδουά των καὶ ἠρνήθησαν εἰς τὰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις τοῦ Λιτζ Γιασοῦ νὰ προσέλθουν. Καὶ οἱ ὀλίγοι προσελθόντες, ἦλθον συνοδευόμενοι ἀπὸ φρουρὰς πολυαριθμούς, ἀληθῆ στρατεύματα. Ἦρχισαν λοιπὸν ἀδιάλειπτοι καὶ ἄγριοι ἀγῶνες μεταξὺ ἀρχηγῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀδιαλλάκτως ἀλληλομισουμένων. Εἰς τὰ 1913, ὀλίγους μῆνας πρὶν ἢ ἀποθάνει ὁ Μενελίκ, ὁ Λιτζ Γιασοῦ ἠναγκάσθη ν' ἀπουσιάσῃ ἐπὶ βραχὺ καὶ ἐπιστρέψας εὔρε κατελιμμένα τὰ ἀνάκτορα, τὰ ὅποια ἀνακατέλαβε δι' ἐφόδου. Διαρκούσης τῆς μάχης ταύτης αἱ δυστυχεῖς Ταῖτοῦ καὶ Ζαοδιτοῦ κατέφυγον ἔντρομοι εἰς τὸ βαθύτερον ὑπόγειον μὲ τὸν παράλυτον Μενελίκ.

*
* *

Ἄμα τῷ θανάτῳ τούτου ὁ Λιτζ Γιασοῦ διώρισε τὸν πατέρα του ἀρχιστράτηγον πασῶν τῶν αἰθιοπικῶν δυνάμεων. Τοῦτο δυσηρέστησε τοὺς ἄλλους ράς, οἱ ὅποιοι ἀπεχώρησαν εἰς τὰ φέουδά των λαβόντες στάσις ἀπειλητικῆν. Κληθέντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν δὲν ἀπήντησαν, τοῦτο δὲ εἶνε τὸ πρῶτον ἀσφαλὲς σημεῖον τῶν ἐπαναστάσεων. Ἦρχισε νὰ διαφαίνεται ἐπικειμένη ἡ ἀποσύνθεσις τῆς αὐτοκρατορίας. Παρὰ τὴν δραστηριότητα τῶν ὁπαδῶν του ἡ θέσις τοῦ Λιτζ Γιασοῦ δὲν ἦτο ἐπίφθονος. Νέος 17 ἐτῶν οὔτε τὸ κῦρος οὔτε τὴν πείραν εἶχε διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς ἀντιδράσεις. Ἀναμφισβητήτως εὐφύης, ἀλλ' ὀρηγτικὸς καὶ ἀπηλλαγμένος προλήψεων, δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῆσῃ τὰ δεδομένα τοῦ προβλήματός του. Εἰς ἐπίμετρον τὸν εἶχε μεθύσει ἡ ἀρχὴ καὶ δὲν ἔβλεπεν. Ἀφῆκε νὰ περιτριγυρισθῇ ἀπὸ ἀσυνειδήτους κόλακας. Τὴν δὲ θέσιν του ἐπεδειώωσεν ἡ γερμανικὴ ραδιοσυργία.

Θὰ ἦτο μακρὸν ν' ἀναγράψωμεν ὅλην τὴν γερμανικὴν πλεκτάνην. Περιοριζόμεθα νὰ εἰπώμεν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἑλληνοῦ μητροπολίτου Ἀξώμης, τοῦ ἐπὶ τινα χρόνον μυστικοσυμβούλου τοῦ Λιτζ Γιασσοῦ γερμανοῦ Ἀρνόλδ Χόλτζ ὅστις ἔγραψε τελευταῖον εἰς τὴν «Φόσσισε Τσαίτουγκ» καὶ τοῦ Πιερ Ἀλύπ Γάλλου διπλωμάτου ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπα ὅτι ἡ Γερμανία νιζῶσα θὰ ἀπέδιδεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τὰς περιβαλλούσας ταύτην κτήσεις τῶν Συμμάχων, αἱ ὁποῖαι τὴν στεροῦν ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Πρὸς τὰ ΒΑ ἢ Ἐρυθραία τῶν Ἰταλῶν, πρὸς Ἄν. ἢ Γαλλικὴ ἀκτὴ τῶν Σομαλί, πρὸς τὰ ΝΑ ἢ βρεταννικὴ Σομαλιλάνδη καὶ νοτιώτερον ἢ Ἰταλικὴ Σομαλιλάνδη. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κερδίση τοὺς μὴ χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς, ἧτοι μουσουλμάνους, Ἑβραίους καὶ φετιχιστὰς καὶ νὰ ἐτοιμάζεται στρατιωτικῶς. Τοῦτο ἐπετεύχθη ἀμέσως διότι ὁ Λιτζ Γιασσοῦ ἐνήργησεν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ πατρὸς του. Εἰς Δζιδζίγα, πόλιν τῶν μεθοριῶν, εἶχε κτισθῆ ἔκκλησία καὶ νεκροταφεῖον χάριν τῶν ὀλίγων χριστιανῶν τοῦ μέρους. Οὗτος τὴν κατηδάφισε καὶ ἔκτισεν ἐπ' αὐτῆς τζαμίον. Εἰς Διρὲ Δάουνα δὲν ὑπῆρχε τζαμίον. Ἐκτίσθη τζαμίον καὶ μετέβη προσενηχθῆς ἰσλαμιστί. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν Ἀδδίς Ἀμπέμπαν περιεφέρετο φορῶν σαρίκιον πράσινον καὶ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ μουσουλμάνους. Προσηύχετο ὡς μουσουλμάνος καὶ ἐβάδιζε προηγουμένης σημαίας φερούσης κεντημένον τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τοῦ Ἰσλάμ. Ἐπίσημον σημαίαν τοῦ κράτους προσέφευρον εἰς τὸν Τοῦρκον πρόξενον, ὅστις τὴν ἀνεπέτασεν εἰς τὸ προξενεῖόν του μὲ τὴν ἐπιγραφὴν: «Λὰ ἰλὰ ἰλ- ἀλλάχ, οὐὲ Μοχαμεντοῦ Ρεσσοῦλ οὐλ- λάχ». Εἰς Δζιδζίγα συνεκάλεσε τοὺς φυλάρχους τῶν Σομαλί, τοὺς ἐφόρτωσε δῶρα καὶ παράσημα καὶ τοὺς ἐμοίρασε 12 σημαίας αἰθιοπικὰς μὲ τὴν ἰδίαν ἐπιγραφὴν. Εἰς ἐπίμετρον αἱ σημαῖαι αὐταί, κεντηθεῖσαι κατὰ παραγγελίαν του, παρίστων νῆμα κρεμάμενον καὶ ἄνθρωπον σαρικοφόρον κόπτοντα τὸ νῆμα διὰ σπάθης. Τὸ νῆμα ὑπαινίσσετο τὸν χριστιανισμὸν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ἰδικόν του σαρίκιον ἐκέντησεν ὅλην τὴν γενεαλογίαν του ἀπὸ Μωάμεθ τοῦ ὁποίου ἠξίου ὅτι ἦτο

ἀπόγονος. Ἐξεκένωσε τὰς ἐν Χαρρὰρ οἰκίας τῶν χριστιανῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ κληρικῶν δοθείσας εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Μενελικ κατὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Χαρρὰρ καὶ τὰς ἔδωκεν εἰς ἰθαγενεῖς μουσουλμάνους. Τὴν ὑπὸ τοῦ Μενελικ δοθείσαν εἰς αὐτὸν χριστιανὴν σύζυγον ἔδιδωκε καὶ ἔλαβε τὴν κόρην τοῦ Ἄμποῦ Δζιφάρ, ἔπειτα τὴν κόρην τοῦ Ἐμίρου Ἀβδουλλάϊ τοῦ Χαρρὰρ καὶ κατόπιν τοῦ ναγατρὰς Μωχαμμέτ Ἄμποῦ Βέκερ τὰς ὁποίας ἐκράτησεν εἰς τὸ χαρέμιόν του ἀφοῦ τὰς ἀνήρπασεν ἀπὸ τοὺς ἀνδρας των.

*
* *

Μέχρι τοῦ 1915 ὁ Λίτζ Γιασσοῦ δὲν ἐξεδηλώθη ὡς παρασκευαζόμενος καὶ στρατιωτικῶς κατὰ τῶν Συμμάχων. Οἱ πρόξενοι καὶ πράκτορες τῶν Κεντρικῶν ἐνήργουν, ὑπὸ τὴν προστασίαν του, προσπαθίσαντες ματαίως νὰ ἐξεγείρουν τοὺς ἰθαγενεῖς πληθυσμούς, ἀλλὰ οἱ πληθυσμοὶ ἔμειναν νομοταγεῖς, οἱ δὲ Σύμμαχοι ἀπεβίβασαν στρατεύματα, οἱ Γάλλοι εἰς Δζιμπουτί, οἱ Ἀγγλοὶ εἰς Βερβέραν καὶ οἱ Ἴταλοὶ εἰς Μασσάβαν.

Τὸν καιρὸν τοῦ ὀ νεαρὸς μονάρχης κατηνάλισκεν εἰς τοὺς ἔρωτάς του: Εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρῶν ἀπὸ τῆς πρωτεύουσῃς ἀναβλύζον ἀφθονοὶ θερμοὶ πηγαὶ παρὰ τὸ χωρίον Φιλόχα. Τὰ ὕδατα διερχόμενα διὰ διαφόρων δεξαμενῶν γλυμμένων εἰς τοὺς βράχους σχηματίζουν συννεοῦμενα πολὺ μεγάλην λίμνην ἢ ὁποία χρησιμεύει ὡς τὸ ἐντευκτήριο τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσῃς. Ἐκεῖ ὁ Λίτζ Γιασσοῦ εἶχεν ἐγκαταστήσει τὸ πεδίου τῶν ἔρωτικῶν του ἀγώνων καὶ κατακτήσεων. Τότε μόνον ἢ αὐτὴ καὶ ἡ ἀριστοκρατία—καὶ ἔξ ἀμφοτέρων ὅσοι εἶχον τὴν ἄδειαν—ἐπετρέπετο νὰ λουσοῦν. Σήμερον εἶνε ἀνοικτὴ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους μαῦροι, μαῦραι καὶ μαυράκια, ἀλλὰ καὶ λευκοὶ πολλοὶ συχνάζουν. Ὁ Λίτζ Γιασσοῦ ἐμίσει τοὺς λευκοὺς Εὐρωπαϊοὺς διότι, πολὺ ὀρθῶς, τοὺς ἐθεώρει ἐπιβουλευομένους τὴν χώραν του. Ἐτρεφεν ὅμως μεγίστην ἀδυναμίαν εἰς τὰς λευκάς καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ζῆσῃ χωρὶς αὐτάς. Κάθε πρωὶ ἐπήγαινε ἐκεῖ

νά συναντήση τὰς τυχοδιώκτιδας Ἀφροδίτας, αἱ ὁποῖαι, ἐργάτιδες ἢ αἰοῖδοι εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου ἐπέινασαν, ἀνεκάλυψαν ἀληθινὸν χρυσορρυχεῖον εἰς τὰ νερὰ τῆς Φιλόχας. Αἱ γενναιοδωρία τοῦ νεαροῦ μονάρχου ἦσαν τόσον μεγάλαι ὥστε πολλαὶ ἔφυγαν πλούσιαι. Γενικῶς οἱ Αἰθίοπες ἀγαποῦν τὰς λευκὰς καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἐκφραστικότητα, ὥστε εἶνε ἐπικίνδυνοι, αἱ δὲ Αἰθιοπίδες ἐξαιρέτως προτιμοῦν τοὺς λευκοὺς. Τὸ παράδειγμα τοῦ Λίτζ Γιασσοῦ ἐγενικεύθη καὶ σήμερον εἶνε ἀπερίγραπτος ἢ ἀπροκάλυπτος ἀσέλγεια ἢ ὁποῖα ὀργιάζει εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Φιλόχας.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1916 ὁ Λίτζ Γιασσοῦ μετέβη εἰς Χαρράρ ὅπου ἡ πλειοψηφία εἶνε μουσουλμανική. Ἐκεῖ προσεκάλεσε πλησίον του πολλοὺς εὐγενεῖς τοὺς ὁποίους ἐκράτησεν ὑπόλως ὡς ὁμήρους. Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τελεῖται ἡ ἑορτὴ τοῦ *Μασκάλ* (τοῦ Σταυροῦ) ἐθνικὴ ἑορτὴ τῶν Αἰθιοπίων καὶ δι' αὐτὸ ὁ Λίτζ Γιασσοῦ ἔκρινε καλὸν ν' ἀπουσιάσῃ εἰς Χαρράρ. Οἱ ἀνώτατοι βαθμοῦχοι καὶ ὁ κλῆρος, ὀργανωμένοι ἤδη, ἐπωφελήθησαν διὰ τὰ συγκροτήσουν μέγα συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀμπούνα Ματθαίου ὑπάτου ἀρχηγοῦ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ συμβούλιον τοῦτο ἐκήρυξεν ἔκπτωτον τὸν Λίτζ Γιασσοῦ, ἀνεκήρυξεν αὐτοκράτειραν τὴν Βοῖζέρο Ζαοδιτοῦ καὶ ἀντιβασιλεύοντα διάδοχον τὸν ρὰς Ταφφάρι υἱὸν τοῦ Μακόνεν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀμπούνα Ματθαῖος ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον δικαιολογητικὴν (29 Σεπτ. 1916 ἢ μὲ αἰθιοπικὴν χρονολογίαν 19 Σεπτ. 1909) τῆς ὁποίας τὸ κείμενον δημοσιεύει ὁ κ. Ἀλύπ. Κατὰ τὴν Συνέλευσιν ἀνεγνώσθη καὶ διάγγελμα τῆς Ζαοδιτοῦ. Ὁ Ἀμπούνα ἔλυσεν ἀπὸ τὸν ὄρκον πίστεως πρὸς τὸν ἔκπτωτον πάντας καὶ ἀφώρισε τοῦτον. Ἀθροαὶ ἐσημειώθησαν ἀμέσως αἱ προσχωρήσεις, ὧν ἀξιοσημεῖωτοι ἢ τοῦ ρὰς Βολδὲ Γιώργης διοικητοῦ τοῦ Γονδάρ καὶ τοῦ ρὰς Χαϊλοῦ διοικητοῦ τοῦ Γκοτζάμ. Ἡ δὲ ἀνακάλυψις ὅτι αἱ κυριώτεραι ἐκκλησίαι τῆς πρωτεύουσας εἶχον ὑπογείως ὀρυχθῆναι διὰ τὸ ἀνατιναχθοῦν εἰς τὸν ἀέρα ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Λίτζ Γιασσοῦ ἐξηγγρίωσε τὸν θρησκευτικὸν λαόν. Φυσικὰ ὁ Λίτζ Γιασσοῦ μαθὼν τὴν ἀποκήρυξιν καὶ τὸν ἀφορισμὸν του

ἤναγκάσθη ν' ἀναλάβῃ τὸν ἀγῶνα. Ἐκοιπε τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα καὶ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, εὐρισκόμενος πάντοτε εἰς Χαρράρ ὅπου ἐστατολόγει μουσουλμάνους τῶν φυλῶν Δαγκαλί, Σομαλί, Ἀδάλ, Οὐγκαδέ, ἐνῶ ὁ πατήρ του

Αἰτζ Γιασοῦ

ρὰς Μικαὲλ ἀποφασίσας νὰ βαδίσῃ κατὰ τῆς Ἀδδὶς Ἀμπέμπας κατέλαβε τὸ Ἀγκοβίρ. Ὁ ρὰς Ταφφάρι ὠργάνωσε τότε δύο στρατιάς. Διὰ τῆς μιᾶς, ἀποσταλείσης εἰς Χαρράρ, ὑπὸ τὸν δεδζαμιᾶς Βάλτσα διεσκόπισεν εἰς Μουλλοῦ τοὺς ὀπαδοὺς

τοῦ Λίτζ Γιασσοῦ, ὁ ὁποῖος κατέφυγεν εἰς Διρὲ Δάουα. Ἐκεῖ συνεκέντρωσε τοὺς χωρικοὺς τῆς περιφερείας τοῦ Οὐόλλο καὶ ἀφήρησε τοὺς θησαυροὺς τῆς πόλεως διὰ τοῦ φίλου του ναγαδράς Χασσίβ Ὑδλιβύ, μεθ' ὃ ἐπέτυχε νὰ διαφύγῃ πάλιν προσβληθεὶς εἰς τὸν σταθμὸν Μεχессό. Διὰ τῆς ἄλλης στρατιᾶς του ὁ ρὰς Ταφφάρι ἐνήργησεν ἐπίσης ἐπιτυχῶς πρὸς Β. Ἀνέθηκεν εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν καὶ πιστὸν συνεργάτην τοῦ Μενελίκ, τὸν φιταουράρι Ἀπτὲ Γιώργης, βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ ρὰς Δαμισσιέ διοικητοῦ τοῦ Οὐαλλάγκα τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἐνεργειῶν. Οὗτος ἔσπευσεν εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ Λούλ Σαγάτ ἀνθισταμένου ἡρωϊκῶς κατὰ 50 χιλ. ἀνδρῶν τοῦ ρὰς Μικαέλ, ἀλλὰ δὲν ἐπρόλαβε τὴν κατάληψιν τοῦ Ἀγκοβίρ. Σφοδρὰ μάχη διεξήχθη τότε τὴν 27 Ὀκτωβρίου εἰς Δέβρα Βρεχάν μεταξὺ Ἀγκοβίρ καὶ Ἀδδῖς Ἀμπέμπα. Ὁ ρὰς Μικαέλ ἡρωϊκῶς πολεμήσας συνετρίβη κατὰ κράτος καὶ παρεδόθη αἰχμάλωτος. Οἱ νεκροὶ ἀνῆλθον εἰς 11 χιλ., ὧν 3 χιλ. ἔκ τοῦ στρατοῦ τοῦ νικητοῦ. Ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως ἡ νίκη τοῦ νέου καθεστῶτος ἦτο πλήρης. Τὴν 2 Νοεμβρίου ἐγίνε στρατιωτικὴ παρέλασις ἐνώπιον τῆς Ζαοδιτοῦ καὶ τῶν διπλωματικῶν πρακτόρων τῶν ξένων κρατῶν (ἔκτος τοῦ γερμανοῦ φρόν Σίβουργκ), καθ' ἣν ὁ ρὰς Ταφφάρι παρήλασεν ἐπὶ κεφαλῆς 100 χιλ. στρατοῦ. Εἶπετο ὁ ρὰς Μικαέλ φέρων χρυσὴν ἄλυσιν εἰς τὴν χεῖρα καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ ἐνὸς στρατιώτου. Ἦτο ἀκόμη ὠραῖος γέρον με βάδισμα ἀκόμη πολὺ θαλερόν. Παρερχόμενος ἐνώπιον τῆς σκηνῆς τῆς αὐτοκρατείας ὑπεκλίθη βαθύτατα. Ὅπισθὲν του ἤρχετο εἰς τῶν στρατηγῶν του φέρων ἐπὶ τοῦ ἀυχένος ὀγκώδη πέτραν εἰς δεῖγμα ὑποταγῆς.

Ὁ Λίτζ Γιασσοῦ πληροφορηθεὶς τὴν ἦταν τοῦ πατρός του ἔδοκίμασε νὰ φύγῃ εἰς Ἀραβίαν, ἀλλ' ἀποτυχῶν νὰ διέλθῃ συμμαχικὰ ἐδάφη, κατέφυγεν εἰς τοὺς Ἀδάλ καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ ρὰς Γκαβρὲ Χότ. Καταφυγὼν εἰς τοὺς Οὐόλλο συνήνησε στρατιώτας τοῦ πατρός του τοὺς ὁποῖους ἀνασυνέταξε. Τότε ἐστάλη κατ' αὐτοῦ ὁ προσωπικὸς του ἐχθρὸς φιταουράρι Ἀπτὲ Γιώργης ὅστις τὸν ἐνίκησε. Κατὰ

τὴν φυγὴν τοῦ συνήνησε τὸν δεδξαμάτς Ἀμεδὲ Βολλιέ ὅστις τοῦ διεσκόρπισε τοὺς ἄνδρας. Ἐν τούτοις πάλιν διέφυγε καὶ ὄχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ πατρός του, τὸν ρᾶς Ὑμέρ καὶ τὸν φριταουράρι Σεράχ Μπουζοῦ, συγκεντρώνει διὰ τρίτην φορὰν τοὺς κατοίκους τοῦ Οὐολλὸ καὶ δίδει μάχην πρὸς τὸν ἀκούραστον διώκτην τοῦ Ἀπτε Γεώργης. Κατὰ ταύτην ἠττᾶται ὀριστικῶς, πίπτει δὲ ὁ μὲν Μπουζοῦ νεκρὸς ὁ δὲ Ὑμέρ αἰχμάλωτος. Ἐκτοτε ἐπὶ τρία ἔτη ἐπλανᾶτο εἰς τὴν ἔρημον Ἀουάσσα. Τέλος καμφθεὶς ὑπὸ τῆς κακοχίας ἐξήτησεν ἄσυλον πλησίον τῆς θείας του Βοΐζερό Τουαμπέτς γυναικὸς τοῦ ρᾶς Σεγιούμ διοικητοῦ τοῦ Γιγκρέ. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἠρηγήθη νὰ τὸν δεχθῆ, ἀπηυθύνθη εἰς τὸν ρᾶς Κούξα Βολλιέ. Οὗτος ἦτο τρίτος σύζυγος τῆς αυτοκρατείας Ζαοδιτοῦ, τὸν ὁποῖον ἅμα τῇ ἀναρρήσει ταύτης εἰς τὸν θρόνον ὁ ρᾶς Ταφφάρι διώρισε διοικητὴν τοῦ Γονδάρ ὑπὸ τὸν ὄρον οὐδέποτε νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἐπαρχίας του οὔτε ποτὲ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀδδὶς Ἀμπέμπα πλησίον τῆς γυναικὸς του. Ὁ Κούξα ἐδέχθη τὸν Λιζ Γιασσοῦ εἰς Λεσσιέ ἀλλὰ τὸν παρέδωσεν εἰς τὸν Ταφφάρι τὸ 1921 ὅστις τὸν ἔθεσεν εἰς φρουρίον ἀπέχον 50 χλμ. Β. τῆς Ἀδδὶς Ἀμπέμπα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ φρουράρχου ρᾶς Κιάσα.

Εἰς τὰ 1929 ὁ Κούξα ἐπανεστάτησεν, ἀλλ' ἠττήθη καὶ ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ ἀποσταλέντος κατ' αὐτοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Μουλουγέττα.

Καὶ κατὰ τὸν θάνατον τῆς Ζαοδιτοῦ, συμβάντα τὴν 2 Ἀπριλίου 1930 ἐσημειώθη ζωηρὸς κοχλασμός κατὰ τοῦ ρᾶς Ταφφάρι φέροντος ἤδη τὸν τίτλον τοῦ Νεγκούς ἀπὸ τῆς 7 Ὀκτωβρ. 1928. Ἀνεκηρύχθη αὐτοκράτωρ ὑπὸ τὸ ὄνομα Χαϊλέ Σαλασιέ. Γεννηθεὶς τὴν 25 Ἰουλίου 1892 ἐνυμφεύθη τὸ 1911 τὴν πριγκήπισσαν Βοῦδεζέρο Μάννεν ἐξ ἧς ἀπέκτησε πέντε τέκνα τῶν ὁποίων δύο υἱοί: ὁ διάδοχος τῶρα 16 ἐτῶν Μαριδ Ἀζμάτς Ἀσφάου Βέσσην καὶ ὁ 10ετῆς Μακόννεν φέρον τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ πατρός κάππου του ρᾶς Μακόννεν τοῦ ἥρωος τῶν ἰταλικῶν πολέμων θανόντος τὸ 1906.

ΔΗΜ. ΜΠΙΣΚΙΝΗ

ΖΩΓΡΑΦΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

*
* *

Ὁ Λιτζ Γιασσοῦ μετὰ 11 ἐτῶν κάθειρξιν ἐδραπέτευσε τὴν 9 παρελθόντος Μαΐου. Ἐπωφελούμενος τῆς ἀπουσίας τοῦ ρὰς Κάσσα ὅστις ἦτο ἠναγκασμένος νὰ μεταβῆ εἰς Ἄδδῖς Ἀμπέμπα διὰ τοὺς γάμους τοῦ διαδόχου μὲ τὴν πριγκίπισσαν Οὐολλέττα Ἰσραὲλ θυγατέρα τοῦ ρὰς Σεγιούμ διοικητοῦ τοῦ Τιγκρέ, τὸν ὁποῖον εἶδομεν, καὶ ἐγγονὴν τοῦ γνωστοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα Νεγκούς Ἰωάννου, διέφθειρε τοὺς δεσμοφύλακας του διὰ χρημάτων τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπρομήθευσεν ὁ ρὰς Χαῖλου διατρυπήσας τὸν τοῖχον τοῦ φρουρίου. Ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα τὸ γεγονός ἠγνοήθη. Ἀλλὰ εἶχον δραπετεύσει μαζί του καὶ τινες φύλακες αὐτοῦ. Τούτων συνελήφθησαν τρεῖς εἰς Ἄδδῖς Ἀμπέμπα. Ἦσαν παλαιοὶ στρατιῶται τοῦ ρὰς Χαῖλου. Ἡ ἀνάκρισις ἀπέδειξεν ὅτι ὁ Λιτζ Γιασσοῦ εἶχε γράψει εἰς τὸν Χαῖλου ὁ ὁποῖος τοῦ ἀπήντησε νὰ καταφύγῃ εἰς Γκούντα Μπαρέτ πλησίον τοῦ φταουράρι Γκούντο. Οὗτος ὅμως εἰδοποίησε τὸν αὐτοκράτορα περὶ τῆς συνωμοσίας καὶ ὑπέδειξε τὸν Κανιασμάτς Μάρσα ὡς ἐνήμερον τῶν λεπτομερειῶν τῶν διαπραγματεύσεων. Συνελεία τούτων τὴν 27 Μαΐου 1932 συνελήφθη ὁ ρὰς Χαῖλου. Ταυτοχρόνως ὁ Δεδζαζμάτς Δέστα Δαμπτοῦ ἀπεστάλη μὲ ἰσχυρὰς δυνάμεις εἰς τὸ ἔσωτερικὸν πρὸς σύλληψιν τοῦ δραπέτου. Καταφυγὼν εἰς Γκούντα Μπερέτ περιεκνκλώθη ἐπὶ ἡμέρας ὑπὸ τοῦ Δαμπτοῦ. Τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα εἶχον ἐντολὴν ν' ἀποφύγουν ὅσον τὸ δυνατόν τὴν αἱματοχυσίαν. Ἐνεκα ὅμως τῆς πείσμονος ἀντιστάσεως τῶν ἐπαναστατῶν ἐπεβλήθη ἡ μάχη. Κατὰ τὴν «Βερχάννα Σελάμ» ἡμιπέσιμον ὄργανον τῆς Κυβερνήσεως ἐφρονεύθη ὁ κυβερνητικὸς φταουράρι Ἀμπαιγιέ καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν δυνάμεων τοῦ ἐπαναστάτου, ὁ Ζαουδοῦ Ἐργκετί. Ὁ Λιτζ Γιασσοῦ ἀφήσας τοὺς ἀνδρας, ἔφυγε μὲ ἓνα μόνον στρατιώτην συνοδὸν εἰς Γκουντοῦ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Γκοτζιάμ. Πρὸς ἀποφυγὴν αἱματοχυσίας ματαίως ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε τὸν καντίμπα Ματαμπέ εἰς Δεβρέ

Μᾶρκος μὲ διάγγελμα πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς καὶ τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας. Τὸ διάγγελμα καταγγέλλει πάσας τὰς ραδιουργίας τοῦ Χαϊλοῦ ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Μενελικ Β'. ἐναντίον τοῦ νομίμου καθεστώτος. Αὐτὸς εἶχεν ἐξεγείρει τὸν Κούζα Βολλιέ τὸν ἐπαναστατήσαντα τοῦτον σύζυγον τῆς Ζαουδιτοῦ, ἐνῶ ἐπέμενεν ὁ ἴδιος προσποιούμενος τὸν ἀφωσιωμένον εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Οὗτος τὸν συνεχώρησε καὶ εἰς μνήμην τοῦ διασήμεου πατρὸς του Τάιλα Χαῦμανοῦ τὸν ἐκάλεσε νὰ μετανοήσῃ χάριν τῆς εἰρήνης. Ἄλλ' αὐτὸς ἐτυράννησε τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας του, χρηματιζόμενος σκληρῶς διὰ τῶν ὀργάνων του. Δι' αὐτὸ ἐστάλη ὁ ἀνακτορικός Ναγκαφράς νὰ εἰσπράττῃ τοὺς φόρους τοῦ Γκοτζιάμ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς ἀδικηθέντας. Τὸν καταγγέλλει ἀκόμη ὅτι ἐβοήθησε τὸν ἀφωρισμένον Λιτζ Γιασοῦ νὰ δραπετεύσῃ διὰ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ Γκοτζιάμ καὶ δι' αὐτὰ ὅλα συνελήφθη καὶ θὰ δικασθῇ. Τὸ διάγγελμα τελειώνει προσκαλοῦν πάντας νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ Λιτζ Γιασοῦ. Συνεπεία τῶν καταγγελιῶν τούτων ὁ φεταουράρι Κάσσα Μπελιάου ἀνεπιὸς ἐξ ἀδελφοῦ τοῦ ρᾶς Χαϊλοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνδρῶν του συνέλαβε τὴν 11 Ἰουνίου 1932 τὸν Λιτζ Γιασοῦ. Τὸν παρέλοβεν ὁ Δαμπτοῦ ὅστις τὸν ὠδήγησε δέσιμον εἰς Ἀδδὶς Ἀμπέμπα. Ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ ὅτι μὲ τὴν σύλληψιν τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐτέθη τέρας πλέον εἰς τὸ φρεουδαρχικὸν τῆς Λιβηθιοπίας σύστημα καὶ ὅτι ἐπαγιώθη οὕτως ἡ διοικητικὴ ἐνότης τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ ρᾶς Χαϊλοῦ κατεδικάσθη εἰς καθάρισιν τοῦ βαθμοῦ του καὶ ἰσόβιον εἰρκτήν, ὁ δὲ Λιτζ Γιασοῦ εἰς ἐγκάθειρξιν.

Τὴν 23 Ἰουνίου 1935 τηλεγράφημα ἐκ Ρώμης ἀνήγγειλε τὸν θάνατόν του. Ἦτο ψευδὴς ἡ εἴδησις. Ὁ Λιτζ Γιασοῦ ζῆ πάντοτε καὶ πάντοτε ἐλπίζει.

Εἰς τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν ρᾶς Χαϊλοῦ τηλεγραφήματα τοῦ παγκοσμίου τύπου ἐγράφη ὅτι ὁ ρᾶς οὗτος εἶνε πενθερὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ νῦν αὐτοκράτορος Σελασιέ. Ἐγινε σύγχυσις ἐξ ὁμωνυμίας. Ἡ δευτερότοκος θυγάτηρ τούτου Τσάχου Οὐδὸρκ (χρυσοῦς ἥλιος) ἐνυμφεύθη τὸν Ἰούνιον 1932 τὸν

δεδξαμάτς Χαϊλοῦ υἱὸν τοῦ ρὰς Κούξα Ἀράγια διοικητοῦ τοῦ Τιγκρέ καὶ οὕτως ἐπῆλθεν ἡ ποθητὴ ἀγχιστεία τῶν πριγκηπικῶν οἰκῶν Σόας καὶ Τιγκρέ. Δυστυχῶς τὴν 25 Μαρτίου 1933 ἀπέθανεν ἡ νεαρωτάτη πριγκήπισσα ἐν Μακαλὲ ἐκ φλεγμονῆς τῶν πνευμόνων εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν. Εἰς μάτην ἔσπευσε πρὸς διάσωσίν της ὁ ἀνακτορικός ἰατρός καὶ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰάκωβος Ζερβὸς δι' ἀεροπλάνου. Ὅταν ἔφθασε τὴν εὐρε νεκρὰν καὶ ἐπανάφερε τὸν νεκρὸν της ἀεροπορικῶς εἰς τοὺς βαρυπενθεῖς της γονεῖς. Ὁ πενθερός της ρὰς Κούξα εἶναι ὁ αὐτομολήσας τώρα εἰς τοὺς Ἰταλούς.

Νοέμβριος 1935

Γ. Α. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

